

UNFPA – agenda ONZ na cenzurowanym

STRESZCZENIE

Douglas A. Sylva

PONIŻSZE OPRACOWANIE JEST STRESZCZENIEM obszernej Białej Księgi omawiającej historię i działalność bieżącą Funduszu Ludnościowego ONZ (UNFPA), najważniejszej agencji światowej do spraw kontroli populacji. Pod adresem tej organizacji padło wiele zarzutów ze strony licznych państw-dawców oraz organizacji praw człowieka. UNFPA energicznie broni się przed owymi oskarżeniami. Wymieniona wyżej Biała Księga jest możliwie najdokładniejszą i najbardziej obiektywną próbą wyważenia wiarygodności różnorodnych zarzutów wobec UNFPA, przeprowadzoną dla oceny ewentualnej winy UNFPA w zakresie naruszania własnych polityk i przepisów oraz potencjalnego łamania praw człowieka. Tam gdzie było to możliwe, oparto się na tekstach źródłowych, obejmujących dokumenty wewnętrzne i sprawozdania z kontroli ONZ, publikacje UNFPA oraz dokumenty państw-dawców UNFPA i współpracujących z nim organizacji pozarządowych.

Biała Księga potwierdza niektóre z najpoważniejszych zarzutów wysuniętych przeciwko UNFPA, dotyczących, między innymi, współdziałania Funduszu w przymusowych programach kontroli urodzin na terenie krajów rozwijających się oraz potajemnego wspierania i promowania aborcji. W trakcie prowadzenia badań dotarto również do innych informacji, które mogą przyczynić się do dalszego podważenia zaufania wobec tej organizacji. Informacje te dotyczą niegospodarności UNFPA oraz nagminnych przypadków złego zarządzania programami w terenie. Raport ujawnia również nowe fakty związane z zaangażowaniem UNFPA w przymusowe programy kontroli urodzin. Organizacja od dawna oskarżana jest o finansowanie takich programów i udzielanie im publicznego poparcia. Obecnie jednak staje się jasne, że odpowiedzialność UNFPA sięga

dużo dalej. Niniejsze badania wykazały, że UNFPA odegrał kluczową rolę w opracowaniu niektórych z najbardziej brutalnych programów na świecie, pomagając również w ich wdrażaniu.

NOWE USTALENIA

Złe zarządzanie programami

W latach 1998–1999 UNFPA przeznaczył 91 milionów dolarów, czyli 58% swoich wydatków na zakupy, aby nabyć środki antykoncepcyjne. Dochodzenie własne Komisji Obrachunkowej ONZ ustaliło dwa fakty dotyczące tego zakupu: po pierwsze, UNFPA nabywa owe środki nawet „tam gdzie nie zawsze jest możliwe znalezienie dostatecznej liczby dostawców, którzy byłoby w stanie zagwarantować wymaganą ilość i jakość produktów”. Po drugie, Komisja Obrachunkowa stwierdziła, że UNFPA nie stosuje rutynowych praktyk, by zapewnić, że owe i tak już kwestionowane produkty spełniają normy międzynarodowe. Audytorzy ustalili, iż „UNFPA nie wywiązał się z: rutynowej kontroli dostaw, kontaktu z dostawcami, którzy nie dostarczyli zakupionych produktów, kontroli potwierdzenia odbioru oraz sporządzenia sprawozdań kontrolnych. Ponadto UNFPA nie dokonywał systematycznej oceny jakości usług świadczonych przez dostawców, obejmującej takie dziedziny, jak przestrzeganie warunków kontraktu, terminowość dostaw, dokładność i rzetelność dostaw oraz liczba skarg”.

Niedawno UNFPA wysłał do Tanzanii 10 milionów wadliwych prezerwatyw. Fakt ów został wykryty dopiero wówczas, gdy urzędnicy tanzańscy poddali je testom na terenie kraju. Nie da się stwierdzić, jak wiele z miliardów prezerwatyw rozprowadzanych przez UNFPA w ciągu ostatnich lat posiadało wady. Trzeba jednak podkreślić, że taki poziom złego zarządzania, a nawet nieodpowiedzialności, naraża życie ludzkie w krajach rozwijających się.

Niegospodarność

Jak wykazały kontrole ONZ, UNFPA nie był w stanie rozliczyć się z 50% pieniędzy przekazanych państwom lub organizacjom pozarządowym w latach 1998–1999. Jeden z przeprowadzonych audytów wymienia „słabość w formułowaniu projektów” i we wniosku stwierdza, że „nieodpowiednie przygotowanie projektów uniemożliwiło ocenę ich wymiernego oddziaływania... bez tych informacji trudno jest UNFPA dowieść, że projekty odniosły sukces lub przyczyniły się do powstania wartości dodanej”. Tam zaś gdzie istnieje rzetelna informacja, wskazuje ona raczej na porażkę programów UNFPA niż na ich powodzenie. Sprawozdania z kontroli pokazują, że 75% zbadanych programów „w ogóle nie przyniosło zaplanowanych rezultatów”, podczas gdy 25% – na sumę 24,9 milionów dolarów – „nie spełniło oczekiwań”. Sprawozdania zwracają również uwagę na częste łamanie przepisów finansowych ONZ, zarówno na poziomie centrali jak i wielu biur krajowych UNFPA, przy czym problem ten z czasem staje się coraz poważniejszy. Zgłoszono liczne przypadki oszustw.

Informacje te pozwalają na wyciągnięcie szeregu istotnych wniosków. Po pierwsze, ONZ jako całość znana jest z niegospodarności. Jeśli UNFPA krytykowany jest nawet przez audytorów ONZ, jego problemy finansowe muszą być rzeczywiście poważne. Po drugie, wszystkie te miliony dolarów – dolarów, których nie można rozliczyć, dolarów zainwestowanych w programy, które nie przyniosły rezultatów – mogły zostać przeznaczone na inne, bardziej efektywne programy rozwojowe, takie jak zaopatrzenie w wodę pitną, oświata lub szczepienia. Po trzecie, przedstawiciele i zwolennicy UNFPA często chlubią się sukcesami swoich programów, przytaczając nawet liczby, np. kobiet uratowanych dzięki zrealizowanym projektom. Dokumenty kontrolne ONZ kwestionują zasadność tego typu twierdzeń.

Działalność UNFPA w Chinach

Od dawna wysuwano zarzuty, że UNFPA wspomaga finansowo przymusową politykę jednego dziecka w Chinach oraz służy rządowi chińskiemu jako nieformalna firma ds. public relations. Zarzuty te okazały się prawdziwe, a rząd USA w efekcie wycofał się całkowicie z finansowania UNFPA. Dowiadujemy się jednak, że zaangażowanie Funduszu na rzecz polityki jednego dziecka sięga znacznie dalej niż początkowo przypuszczano. Zgodnie z pisemnym sprawozdaniem instytutu badawczego współpracującego z UNFPA, gdy w 1979 roku Chiny wprowadzały politykę jednego dziecka, organizacja przekazała temu państwu olbrzymi grant – 50 milionów dolarów. Grant ów przeznaczony został przez Państwową Komisję ds. Planowania Rodziny, agencję odpowiedzialną za realizację polityki, na stworzenie instytutu demograficznego „w celu gromadzenia danych, prowadzenia badań oraz rozpowszechniania informacji na temat planowania rodziny”. Krótko mówiąc, UNFPA nauczył rząd chiński jak efektywnie stosować politykę jednego dziecka: dysponując danymi demograficznymi, Państwowa Komisja ds. Planowania Rodziny była w stanie określić, gdzie przede wszystkim należy ograniczyć płodność, jakie kwoty środków antykoncepcyjnych i aborcji ustalić dla poszczególnych regionów, a także w których miejscach kobiety systematycznie uchylają się od stosowania przepisów dotyczących planowania rodziny. Dzięki owym informacjom rząd chiński z powodzeniem wdrożył politykę jednego dziecka na znacznym obszarze kraju.

Przytoczone powyżej sprawozdanie, przygotowane przez zwolenników UNFPA, potwierdza tę interpretację konstatując, iż „kluczowa rola” UNFPA w Chinach „polega na działaniach pionierskich, pilotażowych i propagandowych”. Co więcej, w roku 1985 Amerykańska Agencja Rozwoju Międzynarodowego (USAID) stwierdziła, że „rodzaj i jakość pomocy oferowanej przez UNFPA w znacznym stopniu ułatwiły Chinom wprowadzenie i realizację programu kontroli urodzin, w którym powszechne było stosowanie przymusu”.

Działalność UNFPA w Wietnamie

Podobnie jak Chiny, Wietnam wprowadził przymusowy program kontroli urodzin, tym razem wzywając kobiety do poddania się obowiązkowej aborcji po

urodzeniu drugiego dziecka. Od pewnego czasu pojawiały się zarzuty dotyczące wsparcia finansowego i public relations UNFPA dla tego programu, my zaś potwierdziliśmy ich zasadność. Ustaliliśmy również, że działalność UNFPA odegrała jeszcze znacznie większą rolę. Okazuje się, że UNFPA dostarczył Wietnamowi podobnej wiedzy demograficznej jak Chinom. Według jednego z dokumentów ONZ „Wietnam znajduje się obecnie w trakcie ‘przemian demograficznych’, które są niezbędne dla trwałej redukcji ubóstwa. Choć osiągnięcie to jest głównie zasługą polityki rządowej, pomoc UNFPA w przygotowaniu i wspieraniu reform zapewniła niezbędne warunki dla wdrożenia tejże polityki.” Być może owo wsparcie fachowe jest najcenniejszym narzędziem, jakie UNFPA może zaoferować państwom pragnącym szybkiego i znacznego spadku liczby urodzin – państwom, których nie powstrzymuje szacunek dla międzynarodowych norm wyznaczonych przez prawa człowieka.

Personel UNFPA

Dokonując przeglądu personelu UNFPA, stwierdziliśmy, że wiele ważnych osobistości Funduszu stanowią zagorzali zwolennicy aborcji jako jednego z podstawowych praw człowieka. Poprzedni dyrektor UNFPA Nafis Sadik, być może najważniejsza postać w historii organizacji, wkrótce po odejściu ze stanowiska wszedł do zarządu Ośrodka Praw i Polityk Reprodukcyjnych (CRLP). CRLP promuje pełną legalizację aborcji na życzenie we wszystkich państwach świata.

W 1999 roku powstał Komitet Amerykański na rzecz UNFPA, waszyngtońska grupa lobbingowa, której celem jest obrona Funduszu przed zarzutami dotyczącymi wspierania przymusowej aborcji w krajach rozwijających się. Szefem Komitetu Amerykańskiego został jednak Robin Chandler Duke, były przewodniczący Krajowej Ligi na rzecz Prawa do Aborcji, organizacji promującej legalizację aborcji na terenie Stanów Zjednoczonych. Obecny zarząd Komitetu Amerykańskiego na rzecz UNFPA liczy dwudziestu czterech członków, z których jedenastu miało lub nadal ma związek z Międzynarodową Federacją Planowanego Rodzicielstwa, jedną z największych organizacji proaborcyjnych na świecie. Kolejna dziesiątka zaangażowana jest w inne grupy broniące praw aborcyjnych lub w bezpośrednie przeprowadzanie aborcji.

UNFPA a udział organizacji pozarządowych

Biała Księga zawiera wyczerpujące informacje na temat wszystkich pozarządowych partnerów UNFPA. Ustaliliśmy, że wiele z tych organizacji domaga się reinterpretacji dokumentów ONZ, wiele z nich wzywa do omijania, a nawet otwartego łamania ustawodawstwa krajowego w sprawie aborcji, wiele z nich zaleca lub oferuje wczesną aborcję, tzw. regulację miesięczkową, naruszając w ten sposób obowiązujące prawo; wiele z nich prowadzi kliniki aborcyjne i wykonuje przerywanie ciąży na masową skalę. Są to grupy, które finansuje, wspomaga, a nawet gloryfikuje UNFPA. To tym właśnie grupom przyznaje nagrody, nazywając je „kluczowymi

partnerami w społeczeństwie obywatelskim”. Dowiadujemy się również, że UNFPA nie stosuje żadnych ograniczeń co do sposobów wydawania pieniędzy przekazanych owym grupom; wnioskujemy więc z tego, że UNFPA finansuje aborcje.

Wnioski i zalecenia

Z powyższych informacji jasno wynika, że należy przeprowadzić pełne studium rządowe działalności UNFPA. W przypadku stwierdzenia, że Fundusz wspiera działania przymusowe, państwa-dawcy powinny mieć odwagę wycofać swoje wsparcie finansowe dla organizacji. Państwa-dawcy winny przynajmniej wprowadzić niezależny nadzór finansowy nad, jak się wydaje, chaotycznymi działaniami UNFPA. Kraje te powinny także rozważyć powołanie nowej międzynarodowej agencji medycznej, która traktowałaby kobiety, dzieci i rodziny jako indywidualnych pacjentów, a nie jako statystyki demograficzne – agencji, która nie byłaby skażona filozofią kontroli populacji. W końcu, państwa-dawcy powinny rozpatrzyć możliwość transferu funduszy przyznawanych UNFPA na rzecz Wydziału Ludnościowego ONZ, który zapewnia dokładne, wolne od ideologii informacje na temat populacji świata.

Douglas A. Sylva

Jest to autorskie streszczenie książki *The United Nations Population Fund (UNFPA): Assault on the World's Peoples*, White Paper Series, Number Two, Catholic Family and Human Rights Institute, The International Organizations Research Group